

POLITIKBESLUTNING OM DIMENSIONERING OG OPTAG PÅ UNIVERSITETERNE

Vedtaget enstemmigt af Landsforum d. 14. december 2014

Overordnede principper

Uddannelse er en stor værdi for den enkelte og for samfundet. Uddannelse styrker den enkeltes muligheder og position på arbejdsmarkedet og mulighed for at deltage aktivt, kritisk og konstruktivt i det øvrige samfund og styrker samtidig samfundet økonomisk, kulturelt og demokratisk. Danske Studerendes Fællesråd arbejder derfor for fri og lige adgang til at studere således, at alle uanset social baggrund sikres de bedste muligheder for at søge ind på og gennemføre en videregående uddannelse. Vi arbejder derfor for, at uddannelsernes kapacitet understøtter, at unge kan tage den uddannelse, som de interesserer sig mest for og er dygtige til.

Det er vigtigt for kvaliteten af vores uddannelser, at der er plads til os på vores uddannelser, og at der er et passende antal undervisere pr. studerende. Sikringen af dette er først og fremmest et politisk ansvar for at sikre tilstrækkelig finansiering, der understøtter en passende kapacitet. På kort sigt kan det være nødvendigt at tilpasse optaget og dimensioneringen af uddannelsen for at sikre kvaliteten og for at sikre, at kapaciteten kan følge med stigninger i optaget.

Det er vigtigt at det ikke bliver op til uddannelsesinstitutionerne at udvikle beskæftigelsespolitik. Arbejdsmarkedets behov er svære at forudsige, og flere forsøg på ministerielt at tilpasse uddannelsernes størrelse har efterfølgende vist sig at slå fejl. En tilpasning af uddannelsernes størrelse bør derfor ikke justeres efter arbejdsløshedstal eller erhvervslivets kortsigtede behov men efter helhedsorienterede og langsigtede vurderinger af samfundets behov for viden og kompetencer.

Vi studerende bliver dygtigst, hvis vi studerer det, som interesserer og motiverer os mest og ikke blot vælger uddannelser efter modetendenser og kortsigtet hype. Ingen uddannelse er en universalløsning for alle, heller ikke universitetet. Der bør derfor igennem hele uddannelsessystemet være en solid vejledningsindsats, der kan afklare os om, hvilke uddannelser, der passer os bedst, blandt andet i overgangen fra ungdomsuddannelse til videregående uddannelse.

Hvordan skal optaget styres?

Den relevante viden om sammenhængen mellem uddannelsens størrelse, kvaliteten og de langsigtede behov findes i fagmiljøerne omkring uddannelserne, blandt studerende og forskere. Kompetencen til at træffe beslutning omkring en given uddannelses størrelse bør derfor ligge i studienævnene med rådgivning fra aftagerpaneler. For at sikre kvalificerede beslutninger og

kvalificeret rådgivning, er det vigtigt, at både medlemmerne af studinævnene og af aftagerpanelerne opkvalificeres og klædes på med viden omkring uddannelser og universiteter. Hvis man lokalt vurderer det til at være nødvendigt, kan studienævnene koordinere optagene på tværs af uddannelser og uddannelsesinstitutioner.

Til uddannelser, hvor der er flere ansøgere end pladser, er det vigtigt, at der er optagelsesprocedurer, der sikrer social mobilitet og ikke reproducerer den skævhed, der findes i andre dele af uddannelsessystemet. Det nuværende kvote 1 system reproducerer den sociale arv, der dokumenterbart er i karaktergivningene på ungdomsuddannelserne¹. Samtidig risikerer det at straffe unge for dårlige præstationer på ungdomsuddannelserne, der ikke reelt giver et billede af, hvad de kan. Systemet har dog den fordel, at det er gennemskueligt og nemt og kræver relativt få ressourcer at administrere. Kvote 2 systemet tager i de fleste udformninger højde for, at unge ikke 'hænger fast' på karaktererne fra ungdomsuddannelserne ved at bruge alternative metoder såsom samtaler, optagelsesorøver og lignende. Undersøgelser viser dog, at nogle optagelsesformer inden for kvote 2 risikerer at modvirke social mobilitet i endnu højere grad end kvote 1 fordi de tilgodeser unge med højtuddannede eller velhavende forældre. Det kan f.eks. være optagelsessamtaler, der i visse udformninger tilgodeser unge, der i deres opvækst har lært at tale et 'akademisk sprog' eller motiverede ansøgninger, der kan tilgodese studerende, der har haft råd eller overskud til dyre rejser, højskoleophold, betalt undervisning osv..

Vi mener, at optagelsessystemet bør gentænkes, så flere forskellige metoder, der tager hensyn til bl.a. social mobilitet, kan komme i spil. Det kan f.eks. være optagelsesprøver, samtaler, hensyn til erhververfaring, karaktergennemsnittet kun fra relevante fag og ligendende. Forskellige optagelsesformer giver mening på forskellige uddannelser. Beslutningen om, hvilken optagelsesmetode der skal bruges til den enkelte uddannelse, bør derfor være en lokal beslutning, dog under hensyntagen til social mobilitet, at optagelseskravene er gennemskuelige for ansøgerne samt at nye optagelsesmetoder ikke betyder, at der bliver færre ressourcer til at uddanne for.

Det er samtidig vigtigt, at studerende og andre, der skal behandle ansøgninger om optagelse er kvalificerede til dette, og at universiteterne gør en særlig indsats for at sikre opkvalificering af de involverede.

Aktuelle dimensioneringsmodeller²

På baggrund af de ovenstående er vi principielt imod yderligere statslig dimensionering og begrænsninger i unges mulighed for at uddanne sig. DSF er derfor modstandere af det fælles grundlag for en dimensioneringsmodel, som Sofie Carsten Nielsen d. 4. november pressede

1 Se bl.a. her: <http://www.eva.dk/projekter/2010/effekter-af-gymnasiereformen/rapport/betydningen-af-studenternes-sociale-baggrund-for-og-efter-gymnasiereformen>

2 Dette afsnit forholder sig til de aktuelle dimensioneringsmodeller, der var i spil ved bilagets udsendelse d. 9. december. Det er UPU's indstilling, at afsnittet 'aktuelle dimensioneringsmodeller' kan tilpasses og skrives om af Forretningsudvalget i tilfælde af, at situationen ændrer sig, indenfor de principper, som fastlægges i de øvrige afsnit.

rektorerne til at godtage, og som man efterfølgende er begyndt at implementere med nogle mindre ændringer. Modellen er væsentligt forbedret i forhold til den oprindelige model offentliggjort d. 24. september 2014, særligt på grund af den større fleksibilitet i fordelingen af nedskæringer i uddannelsespladser og på grund af den længere indfasningsperiode. Den er dog stadig grundlæggende et udtryk for skadelige nedskæringer og detailstyring fra ministeriets side af et forhold, som bør besluttes lokalt. Modellen dikterer en voldsom nedskæring i uddannelsespladser på de humanistiske og naturvidenskabelige områder, der med stor sandsynlighed vil føre til, at færre unge vil få muligheden for at tage en videregående uddannelse. Samtidigt vil nedskæringerne føre til store stigninger i adgangskvotienterne på de ramte uddannelser, hvilket vil hæmme den sociale mobilitet. Samtidig vil nedskæringerne ramme en række fagmiljøer og medføre fyringer af forskere, som det blandt andet er blevet varslet på RUC og CBS, og som det ventes at flere universiteter kommer til at varsle. Den måde, som modellen teknisk er skruet sammen på, har desuden en række særlige problemer. For det første betyder den, at nedskæringerne forholdsmæssigt rammer vækstuniversiteterne hårdt og ikke tager hensyn til regionale forhold og den store rolle, som universiteterne i bl.a. Aalborg og Odense spiller for udviklingen af de omkringliggende regioner. For det andet har de nogle meget uheldige konsekvenser, at dimensioneringen fra 2018 skal ske på kandidatuddannelser med en tilsvarende dimensionering på bacheloruddannelserne. Blandt andet medfører dette, at visse bacheloruddannelser skal skære ekstra meget ned, fordi de skal kompensere for, at der også bliver skåret på kandidatuddannelser uden en tilsvarende bacheloruddannelse med retskrav.

DSF arbejder for at afvikle den slags detailstyring som modellen er udtryk for og vil vedblive med at arbejde for, at dimensioneringsmodellerne rulles tilbage.

Opsummering

I DSF arbejder vi for, at unge uanset baggrund har bedst mulige rammer for at blive optaget på og gennemføre den uddannelse, de er motiverede for og er dygtige til. Dette bør uddannelsernes kapacitet understøtte. Desuden bør der sættes tidligt ind med god vejledning og bedre mulighed for at unge opnår en forståelse af, hvad de forskellige uddannelser kan og tilbyder.

Af hensyn til de fysiske rammer samt en rimelig stud/VIP-ratio på de enkelte uddannelser, kan det på kort sigt være nødvendigt at dimensionere uddannelserne for at sikre, at kapaciteten kan følge med optaget. En dimensionering bør ikke ske ud fra arbejdsløshedstal eller erhvervslivets kortsigtede behov, men efter helhedsorienterede og langsigtede vurderinger af samfundets behov for viden og kompetencer. Det er vigtigt, at en eventuel dimensionering tager hensyn til de enkelte fagmiljøer, og at der tages hensyn til enkeltuddannelse og ikke kun gruppering af uddannelser. Herved kan man undgå at skære i fag i regioner, hvor der er efterspørgsel.

Dimensionering må ikke være en beslutning foretaget på et ministerkontor eller af politikerne centralt i øvrigt. En beslutning om dimensionering skal være forankret i de lokale fagmiljøer, og i sidste ende, skal det være studienævnene, som har beslutningskompetencen med rådgivning fra aftagerpanelerne. Hvis det er nødvendigt, kan der ske en større koordinering på universitetsniveau og på nationalt niveau.